

Nr 58.

Ankom till riksdagens kansli den 14 maj 1918 kl. 4 e. m.

*Utlåtande, angående ålderstillägg åt vaktmästaren vid riksbankens
huvudkontor J. V. Wallenborg.*

Med skrivelse den 10 sistlidna januari hava fullmäktige i riksbanken till bankoutskottet överlämnat en från vaktmästarna vid riksbankens huvudkontor J. V. Wallenborg och E. R. Kron inkommen, till utskottet ställd framställning, så lydande:

»Undertecknade, som den 17 december 1914 befordrades till ordinarie vaktmästare vid riksbankens huvudkontor, få härmed vördsamt anhålla att utskottet ville hos riksdagen föreslå, att vi måtte komma i åtnjutande av ålderstilläggen i huvudsaklig överensstämmelse med de bestämmelser, som gällde före ikraftträdandet av nu gällande avlöningsstat, och få vi som skäl för denna vår begäran anföra:

Undertecknad, Wallenborg, som inträdde i riksbankens tjänst såsom extra ordinarie vaktmästare den 31 maj 1907, befordrades den 1 juli 1910 till nattvakt (tillika e. o. vaktmästare), vilken tjänst jag innehade till den 30 juni 1914, då jag tillförordnades å ordinarie tjänst efter en den 13 juni 1914 avliden vaktmästare. Med tillämpande av den äldre avlöningsstaten skulle jag alltså varit berättigad att komma i åtnjutande av första ålderstillägget redan den 1 juli 1915. Emellertid befordrades jag i enlighet med övergångsbestämmelserna till den nya staten till ordinarie å ifrågavarande den 1 juli 1914 ledigblivna tjänst först den 17 december 1914 att tillämpas från den 1 januari 1915, varför jag enligt nu gällande avlöningsstat ej kommer i åtnjutande av första ålderstillägget förrän den 1 januari 1920.

Undertecknad, Kron, inträdde i riksbankens tjänst den 23 januari 1908, förordnades till nattvakt (tillika e. o. vaktmästare) den 1 juni 1911 samt utnämndes till ordinarie från och med den 1 januari 1915 efter en å pensionsstat den

1 oktober 1914 överflyttad vaktmästare och skulle med tillämpande av den äldre avlöningsstatens bestämmelser varit berättigad att erhålla det första ålderstillägget från och med den 1 juni 1916, under det jag efter den nya staten erhåller första ålderstillägget först den 1 januari 1920.

Till följd av dessa förhållanden har alltså för vår del den förbättring, som den nya avlöningsstaten medförde i våra avlöningsförhållanden, till en stor del gått förlorad, vilket under den nu rådande dyrtiden blivit än mer kännbart. Härtill kommer att tjänstgöringen som nattvakt varit synnerligen betungande bland annat därigenom, att vi, då vi under denna tid förordnades å ordinarie tjänst, förutom den lediges eftermiddagsvakter även hade att fullgöra våra nattvakter samt att vi, för att ej erhålla något avbrott i den tid, som enligt den äldre avlöningsstaten berättigade till erhållande av ålderstillägg, ej voro i tillfälle att själva begära någon ledighet.

Med stöd av ovanstående få vi härmed vördsamt anhålla, att utskottet ville hos riksdagen föreslå, att vi från och med ingången av innevarande år måtte få komma i åtnjutande av första ålderstillägget, samt att undertecknad Wallenborg, under förutsättning av uppfyllande av övriga för ålderstilläggs erhållande uppställda villkor, måtte komma i åtnjutande av andra ålderstillägget från och med år 1921 samt undertecknad, Kron, från och med år 1922.»

För egen del hava fullmäktige i sin ovanberörda skrivelse anfört följande:

Fullmäktige,

»Wallenborg och Kron blevo båda den 17 december 1914 befordrade till ordinarie vaktmästare från och med ingången av år 1915, då den nya avlöningsstaten trädde i kraft. Deras framställning innebär begäran om dispens från avlöningsstatens bestämmelse att den, som från och med eller efter den tid, då den nya staten träder i kraft, tillträder ordinarie befattning vid riksbanken, skall vara pliktig att underkasta sig för den nya staten fastställda villkor och bestämmelser och att således sökandena i strid mot dessa skulle enligt äldre bestämmelser få tillgodoräkna sig föregående tjänstgöring för att tidigare än de nu äro berättigade komma i åtnjutande av ålderstillägg.

Förutom Wallenborg och Kron skulle åtskilliga andra av bankens befattningshavare kunna under åberopande av för den äldre avlöningsstaten gällande bestämmelser göra liknande framställningar, och då fullmäktige ej finna skäl att bereda sökandena Wallenborg och Kron någon särskild undantagsställning, kunna fullmäktige icke förorda deras nu föreliggande begäran.»

Utskottet har ansett sig böra i vederbörlig ordning inhämta löne-regleringskommitténs utlåtande i ärendet; och har nämnda kommitté den 6 nästlidna april avgivit sådant utlåtande, med uteslutande av ingressen, av följande lydelse:

*Löne-regle-
ringskom-
mittén.*

»Då kommittén den 28 mars 1914 avgav sitt betänkande angående ny avlöningsstat för Sveriges riksbank m. m. (delen XLII), åtnjöt vaktmästare vid huvudkontoret i Stockholm — förutom vissa extra inkomster, som tillkommo en

del befattningshavare — ordinarie avlöning av 1,400 kronor, vartill kunde komma två ålderstillägg, vardera å 200 kronor, efter respektive 5 och 10 år.

Enligt av riksdagen fastställda bestämmelser gällde i avseende å ålderstilläggsberäkning då följande föreskrifter:

'Den förhöjning i avlöningen, som efter viss tids tjänstgöring kan medgivas, må, ändå att den föreskrivna tiden är tilländalupen, ej beviljas, förrän tjänst innehavaren under minst fyra femtedelar av samma tid med gott vitsord bestritt sin egen eller på grund av förordnande annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag, dock att härvid icke må föras honom till last den tid, han åtnjutit semester; och må, då förhöjning i avlöningen beviljas, den förhöjda avlöningen åtnjutas från och med månaden näst efter den, under vilken de för förhöjningen stadgade villkoren blivit uppfyllda.

Förordnande, som oavbrutet fortfarit, till dess den tillförordnade befordrats till ordinarie tjänst i samma grad, varuti han sålunda tjänstgjort, må dock såsom ordinarie tjänstetid anses och sålunda kunna, efter den i § 66 av reglementet föreskrivna prövning, inberäknas i den tid, som erfordras för erhållande av stadgat lönetillägg.

Vaktbetjänt äger att i den för erhållande av tillägg å avlöningen stadgade tid inräkna sådant av honom tidigare innehaft, med natttjänstgöring förenat förordnande i riksbankens tjänst, som oavbrutet fortfarit, till dess han befordrats till ordinarie.'

Kommittén föreslog i oförmälda betänkande för ifrågavarande befattningshavare en avlöning å stat av 1,650 kronor, vartill skulle kunna komma två ålderstillägg, vardera å 100 kronor, efter respektive 5 och 10 år.

Vidare föreslog kommittén, att den för riksbankens tjänstinnehavare då gällande bestämmelsen, att ålderstillägg finge åtnjutas från och med *månaden* näst efter den, under vilken de för avlöningsförhöjningen stadgade villkoren blivit uppfyllda, måtte vid den då förestående löneregleringen utbytas mot en med motsvarande villkor i nyreglerade ämbetsverks stater överensstämmande bestämmelse av innehåll att den högre avlöningen ej finge tillträdas förrän vid början av kalenderåret näst efter det, varunder den stadgade tjänsteåldern blivit uppnådd.

I avseende å ålderstilläggsberäkning i öyrigt anförde kommittén, bland annat, följande:

'Vid beräkning av ålderstilläggsperioderna för tjänstinnehavare i riksbanken skall enligt nuvarande tillämpningsbestämmelser iakttagas, att förordnande, som oavbrutet fortfarit, till dess den tillförordnade befordrats till ordinarie tjänst i samma grad, varuti han sålunda tjänstgjort, må anses såsom ordinarie tjänstetid och sålunda kunna under samma villkor, som äro gällande beträffande ordinarie tjänstetid, inberäknas i den tid, som erfordras för erhållande av stadgat lönetillägg. Vaktbetjänt äger att i den för erhållande av tillägg å avlöningen stadgade tid inräkna sådant av honom tidigare innehaft, med natttjänstgöring förenat förordnande i riksbankens tjänst, som oavbrutet fortfarit, till dess han befordrats till ordinarie.

Någon motsvarande förmån med avseende å ålderstilläggsperiodernas be-

räkning tillkommer icke befattningshavare i allmänhet hos statens ämbetsverk och myndigheter; och det torde icke kunna påstås, att tjänstgöringsförhållandena inom riksbanken påkalla bibehållande därstädes av de ifrågavarande undantagsbestämmelserna. Kommittén har därför ansett likformighet även i detta avseende böra genomföras mellan riksbanken och andra statens verk, men har tillika föreslagit en övergångsbestämmelse, varigenom den, som vid den nya lönestatens trädande i tillämpning innehar tjänst i riksbanken och övergår på den nya staten, skulle bibehållas vid sin dittillsvarande rättighet att för beräkning av ålderstillägg uti innehavande grad tillgodoräkna sig förordnande av förenämnda slag.

Riksdagens beslut i omförmälda hänseenden utföll i enlighet med kommitténs förslag, allenast med den ändring att åldertilläggen blevo två à 150 kronor.

I en till kommittén ingiven promemoria har angivits, att, därest de tjänster, till vilka sökandena den 17 december 1914 befordrats, 'såsom brukligt är', tillrats omedelbart efter ledigblivandet, sökandena skulle hava blivit ordinarie befattningshavare på den gamla staten och sålunda fått för ålderstillägg tillgodoräkna sig sin tjänstgöring såsom nattvakter. Så hade emellertid icke skett, enär sökandena utnämndes till innehavare av ordinarie tjänster å den nya avlöningsstaten från och med år 1915.

Enligt kommitténs mening hava bankofullmäktige, då de låtit med ifrågavarande tjänsters återbesättande anstå, förfarit i överensstämmelse med vad i många motsvarande fall plägat ske inom statsförvaltningen, då en omorganisation eller en lönereglering varit förestående;

och enär i enlighet med de till den nya avlöningsstaten för riksbanken hörande avlöningsvillkor rätten att för ålderstilläggsberäkning få tillgodoräkna sig i ovan berörda hänseenden föregående tjänstgöring endast tillkom befattningshavare, som innehade ordinarie tjänst å den gamla avlöningsstaten och från denna stat övergingo till den nya staten, men icke de tjänstinnehavare, som först med den nya statens tillämpning blevo innehavare av å densamma uppförda ordinarie tjänster, utan tvärtom uttryckligen av riksdagen förklarades, att den, som från och med den tid, då den nya staten trädde i kraft, tillträdde ordinarie befattning vid riksbanken, skulle vara pliktig att underkasta sig de till den nya staten hörande villkor och bestämmelser,

hava alltså i enlighet med bankofullmäktiges uppfattning, till vilken kommittén uttalar sin anslutning, sökandena icke kunnat eller bort komma i åtnjutande av den förmån, som av dem nu ifrågasatts.

På grund av vad sålunda anförts, anser sig kommittén för sin del icke kunna emot den uppfattning, som av bankofullmäktige i ovan berörda utlåtande gjorts gällande, tillstyrka bifall till ifrågavarande framställning.»

Utskottet.

Såsom löneregleringskommittén i sitt utlåtande framhåller, medgav den för riksbanken till utgången av år 1914 gällande avlöningsstaten — i motsats till förhållandet i allmänhet inom andra statens verk — persona-

len den förmånen, att förordnande, som oavbrutet fortfarit, till dess den tillförordnade befordrats till ordinarie tjänst i samma grad, vari han sålunda tjänstgjort, skulle anses såsom ordinarie tjänstetid och således kunna inberäknas i den tid, som erfordrades för erhållande av stadgat lönetillägg. Vaktbetjänt ägde dessutom att i den för erhållande av tillägg å avlöningen föreskrivna tid inräkna sådant av honom tidigare innehaft, med nattjänstgöring förenat förordnande i riksbankens tjänst, som oavbrutet fortfarit, till dess han befordrats till ordinarie.

Denna förmån blev genom den av riksdagen år 1914 fastställda avlöningsstaten, vilken skulle tillämpas från och med ingången av år 1915, borttagen.

Då emellertid en sådan förändring skulle hårt drabba den, som vid den nya statens ikraftträdande redan innehade ordinarie tjänst, infördes en övergångsbestämmelse av innehåll, att löntagare, som överginge från den förutvarande till den nya staten, skulle tillgodoräknas ej endast den tid, som före den nya statens ikraftträdande förflutit från hans tillträde till befattningen, utan även i förekommande fall den tid, varunder han omedelbart före tillträdet bestritt sådant förordnande, som enligt den förutvarande staten kunnat få tillgodoräknas för erhållande av ålderstillägg.

En befattningshavare i riksbanken, som tillträtt sin ordinarie befattning före utgången av år 1914, ägde alltså för ålderstillägg å befattningen även enligt den nya statens bestämmelser tillgodoräkna sig sina förordnanden, vilken förmån däremot ej tillkom den befattningshavare, som tillträdde ordinarie befattning först från och med den 1 januari 1915.

Såväl Wallenborg som Kron tillträdde sin ordinarie befattning från och med den 1 januari 1915 och äro alltså enligt avlöningsstatens bestämmelser icke berättigade att för ålderstillägg tillgodoräkna sig tidigare förordnanden.

I sin framställning uppgiva nu Wallenborg och Kron, att de intill utgången av år 1914 på förordnande uppehållit de befattningar, till vilkas ordinarie innehavare de senare blivit utsedda, och att dessa befattningar en längre tid stått vakanta, Wallenborgs från den 1 juli 1914 och Krons från den 1 oktober 1914.

Enligt vad utskottet inhämtat, är emellertid denna uppgift, vad Kron beträffar, felaktig. Den ordinarie vaktmästarebefattning, som Kron erhöll, blev ledig genom överflyttande på pensionsstat före uppnådd pensionsålder av en vaktmästare, som en längre tid varit sjukledig, först från och med den 1 januari 1915. Kron kunde således icke hava tillträtt sin

befattning före 1914 års slut. Med anledning härav har utskottet funnit förevarande framställning, i vad den avser Kron, icke böra föranleda någon vidare åtgärd.

Vad däremot Wallenborg beträffar, framgår av fullmäktiges protokoll för den 18 juni 1914, att fullmäktige beslutit låta med den genom förre innehavarens frånfälle från den 1 juli 1914 ledigblivna vaktmästarbefattningens återbesättande tills vidare bero »i avvaktan å beslut i anledning av löneregleringskommitténs förslag till ny avlöningsstat för riksbanken».

Löneregleringskommittén framhåller i sitt yttrande, att, då fullmäktige låtit med tjänstens återbesättande bero, de enligt kommitténs mening förfarit i överensstämmelse med vad i många motsvarande fall plägat ske inom statsförvaltningen, då en omorganisation eller en lönereglering varit förestående.

Det torde emellertid vara uppenbart, att vid en lönereglering vissa gränssfall uppkomma, där en jämkning av bestämmelserna kan av billighetsskäl vara befogad. I åtskilliga sådana fall har riksdagen även gjort medgivanden, som innebära avsteg från gällande föreskrifter.

Med hänsyn dels till Wallenborgs långa och, enligt vad utskottet inhämtat, väl vitsordade tjänstgöring, dels ock därtill att Wallenborg i förhoppning att enligt då gällande bestämmelser få räkna sig sin nattvakts-tjänstgöring till godo för ålderstillägg, icke själv begärt någon ledighet, och då vidare anledningen till att Wallenborg ej fick tillträda sin ordinarie tjänst under år 1914 endast varit den, att han vid tillträdet till den ordinarie befattningen skulle komma direkt in på den nya staten, torde även här föreligga ett fall, där en jämkning av gällande bestämmelser av billighetsskäl synes böra medgivas.

I sitt ovan intagna yttrande hava fullmäktige anfört, att åtskilliga andra av bankens befattningshavare skulle med åberopande av för den äldre avlöningsstaten gällande bestämmelser kunna göra liknande framställningar. Rörande denna fråga har utskottet inhämtat, att visserligen några få andra befattningshavare i riksbanken, som tillträtt ordinarie befattning med ingången av år 1915, förut under längre eller kortare tid innehaft förordnande å den ordinarie tjänsten. I de fall åter, där förordnandet varit beroende därpå, att ledigbliven tjänst stått vakant i avvaktan å den nya statens ikraftträdande, synas de närmare omständigheterna hava varit av sådan art, att ett bifall till Wallenborgs framställning icke lär bli prejudicierande. Och då, enligt vad löneregleringskommittén erinrat, förmånen att för ålderstillägg få tillgodoräkna sig innehavda förordnanden

före tillträddandet av ordinarie befattning i allmänhet icke tillkommer befattningshavare i andra statens verk, synas icke heller i detta avseende några konsekvenser av ett bifall till Wallenborgs framställning vara att vänta.

Under sådana förhållanden har utskottet ansett sig böra tillstyrka bifall till densamma och hemställer,

att riksdagen, med bifall till ifrågavarande framställning, i vad den avser vaktmästaren J. V. Wallenborg, må medgiva, att bemälda Wallenborg må komma i åtnjutande av det till hans tjänst hörande första ålderstillägget, att uppbäras från och med ingången av innevarande år och, under förutsättning av uppfyllande av övriga för ålderstilläggs erhållande uppställda villkor, av det andra ålderstillägget från och med år 1921.

Stockholm den 14 maj 1918.

På bankoutskottets vägnar:

ERNST HEDENSTIERNA.

Vid detta ärendets slutbehandling hava närvarit:
av första kammaren: herrar *Hedenstierna, Hallin, Ekman, Nilsson* i Kristinehamn, *Wickman, Jönsson, Göransson* och *Hedenström*, samt
av andra kammaren: herrar *Kristensson, Berg* i Munkfors, *Borg, Sommelius, Bogren, Jonsson* i Gumboda, *Olsson* i Berg och *Lovén*.
